© Р. В. Рудик, О. В. Подойніцин

Отримано: 01 червня 2026 р.

Прорецензовано: 04 червня 2026 р.

Прийнято до друку: 06 червня 2026 р.

Дата публікації: 24 червня 2026 р.

email: rudyk.nataliia@kneu.edu.ua

ORCID-ідентифікатор: https://orcid.org/0000-0002-4367-0392

email: alex.podoynitsin@gmail.com

ORCID-ідентифікатор: https://orcid.org/0009-0000-0106-758X

DOI: http://doi.org/10.25264/2311-5149-2026-41(69)-300-307

Рудик Н. В., Подойніцин О. В. Фінансові стимули розвитку малого та середнього бізнесу аграрного сектору України в контексті екологічного виробництва. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Економіка».* Острог : Вид-во НаУОА, червень 2026. № 41(69). С. 300–307.

УДК: 336.22:[338.43:502.131]

JEL-класифікація: H25; Q14; Q18; Q56

Рудик Наталія Василівна,
кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри фінансів імені Віктора Федосова Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
Подойніцин Олексій Володимирович,
аспірант кафедри фінансів імені Віктора Федосова, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВІ СТИМУЛИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

У статті досліджено фінансові стимули розвитку аграрного сектору України з акцентом на фіскальних інструментах спрощеної системи оподаткування та фінансовому стимулюванні екологічного виробництва. Розкрито сутність і класифікацію фінансових стимулів – податкових, бюджетних, кредитних і грантових. Особливу увагу приділено єдиному податку четвертої групи як ключовому фіскальному стимулу для сільськогосподарських товаровиробників. На основі офіційних даних проаналізовано динаміку надходжень єдиного податку від аграріїв малого та середнього бізнесу упродовж 2019–2025 років і виявлено стійке зниження їх частки у структурі надходжень. Окреслено стан законодавчого та фінансового забезпечення органічного виробництва в Україні й узагальнено зарубіжний досвід податкового стимулювання «зеленої» економіки. Обґрунтовано напрями вдосконалення фінансового стимулювання, зокрема екологічну диференціацію фіскальних інструментів, поєднання податкових і бюджетних механізмів та орієнтацію аграрної політики на цілі сталого розвитку.

Ключові слова: *аграрний сектор, фінансові стимули, єдиний податок четвертої групи, спрощена система оподаткування, органічне виробництво, екологічне виробництво, державна підтримка, сталий розвиток, малий та середній бізнес.*

Nataliia Rudyk,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor at the Department of finance named after Viktor Fedosov, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
Oleksii Podoinitsyn,
PhD student at the Department of finance named after Viktor Fedosov, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

FINANCIAL INCENTIVES FOR THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM BUSINESSES IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF ECOLOGICAL PRODUCTION

The article examines financial incentives for the development of Ukraine's agricultural sector, focusing on the fiscal instruments of the simplified taxation system and on the financial stimulation of ecological (organic) production. The relevance of the topic is driven by the strategic role of agriculture in the national economy, its contribution to gross domestic product, exports and rural employment, and its decisive importance for food security under martial law. The authors substantiate the essence and classification of financial incentives applied to the agricultural sector, distinguishing tax instruments, budgetary support, preferential lending and grant mechanisms. Particular attention is paid to the single tax of the fourth group as the principal fiscal stimulus for agricultural producers, whose tax base is the normative monetary valuation of land rather than income, which provides predictability of the tax burden for family farms and agricultural enterprises. Based on official data, the dynamics of single tax revenues from small and medium-sized agricultural businesses during 2019–2025 were analyzed and a steady decrease in their share in the revenue structure was identified. The study also outlines the legislative and financial framework for organic production in Ukraine, including the Law on the basic principles and requirements for organic production, and generalises foreign experience of tax stimulation of the green economy. On this basis, the authors propose directions for improving financial stimulation, in particular the ecological differentiation of fiscal instruments, the combination of tax and budgetary mechanisms, the digitalisation of tax administration, and the orientation of agrarian policy

towards the goals of sustainable development. The findings may be useful for public authorities in shaping tax and agrarian policy.

Keywords: *agricultural sector, financial incentives, single tax of the fourth group, simplified taxation system, organic production, ecological production, state support, sustainable development, small and medium-sized businesses.*

Постановка проблеми. Аграрний сектор належить до стратегічних галузей національної економіки України, формуючи вагому частку валового внутрішнього продукту, експортної виручки та зайнятості сільських територій. В умовах воєнного стану його значення додатково зростає, оскільки стабільне функціонування сільського господарства є запорукою продовольчої безпеки держави та джерелом валютних надходжень. Водночас галузь зазнала суттєвих втрат через бойові дії, окупацію та замінування земель, руйнування логістики й подорожчання ресурсів, що актуалізує питання дієвої державної підтримки.

Фінансові стимули – податкові, бюджетні, кредитні та грантові – є ключовим інструментом такої підтримки. Серед фіскальних механізмів особливе місце посідає спрощена система оподаткування, а саме єдиний податок четвертої групи, орієнтований безпосередньо на сільськогосподарських товаровиробників. Поряд із цим глобальний перехід до моделі сталого розвитку та «зеленої» економіки висуває на перший план потребу у фінансовому стимулюванні екологічного, насамперед органічного, виробництва. Проблема полягає в тому, що, з одного боку, чинні фіскальні стимули для аграріїв поступово звужуються, а з іншого – спеціальні фінансові механізми стимулювання саме екологічного виробництва залишаються фрагментарними та недостатньо узгодженими з податковою політикою. Це зумовлює потребу в комплексному аналізі та обґрунтуванні напрямів удосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні засади оподаткування та функціонування спеціальних податкових режимів висвітлено у працях О. Дубовик [4], К. Швабія, В. Пилипова [18]. Спеціальні режими прямого оподаткування у сільському господарстві досліджував М. Барбоса [3], Т. Янссон, Н. Мальмстрем, Г. Йоханссон та Х. Чой [19]. Фіскальну значимість і пріоритети розвитку спрощеної системи оподаткування аналізували Н. Рудик [5], В. Сідляр та А. Іванова [6], Т. Добрунік [7]. Зарубіжний досвід пільгового оподаткування малого та аграрного бізнесу узагальнено у роботах В. Андрущенка і Т. Тучак [8], О. Мірошниченко та В. Щигорєвої [9]. Попри значний доробок, питання фінансового стимулювання аграрного сектору крізь призму поєднання податкових і бюджетних інструментів, а також механізми цільового фінансового стимулювання екологічного й органічного виробництва досліджено недостатньо. Бракує оцінок реального фіскального внеску сільськогосподарських товаровиробників у межах спрощеної системи та обґрунтування екологічної диференціації фінансових стимулів, що й визначає напрям цього дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є оцінка ролі фінансових стимулів (передусім, єдиного податку четвертої групи) у розвитку аграрного сектору України та обґрунтування напрямів фінансового стимулювання екологічного виробництва малого середнього бізнесу. Відповідно до мети, сформульовано завдання: розкрити сутність і класифікацію фінансових стимулів для аграрного сектору; проаналізувати динаміку надходжень єдиного податку від сільськогосподарських товаровиробників; оцінити інші фінансові інструменти підтримки галузі; дослідити стан і механізми фінансового стимулювання органічного виробництва; сформувати напрями вдосконалення відповідної політики.

Виклад основного матеріалу. Фінансові стимули розвитку аграрного сектору доцільно розглядати як сукупність інструментів державного впливу, що знижують фінансове навантаження на товаровиробників та заохочують бажану господарську поведінку. За змістом їх можна поділити на чотири групи: податкові (спеціальні режими оподаткування, пільги, знижені ставки), бюджетні (дотації, компенсації частини витрат), кредитні (здешевлення кредитів) і грантові. У податковій площині центральним інструментом є єдиний податок четвертої групи спрощеної системи оподаткування [1]. Особливістю цього режиму є те, що базою оподаткування виступає не дохід, а нормативна грошова оцінка земельних ділянок із застосуванням коефіцієнта індексації (у 2025 році він становив 1,08), а сам податок сплачується щоквартально у пропорції 10 %, 10 %, 50 % та 30 % річної суми. Право застосовувати режим мають юридичні особи, частка сільськогосподарського виробництва яких перевищує 75 %, а також фізичні особи – члени сімейних фермерських господарств із площею угідь від 0,5 до 20 гектарів. Перевагами режиму є прогнозованість і простота адміністрування, що робить його привабливим фіскальним стимулом для аграріїв. Для оцінки реального фіскального внеску сільськогосподарських товаровиробників та його місця у спрощеній системі проаналізовано структуру надходжень єдиного податку за групами платників упродовж 2019–2025 років (табл. 1).

Таблиця 1

Структура надходжень єдиного податку за групами платників у 2019-2025 рр.

Показники	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Єдиний податок, млн. грн.	35270,2	38031	46282,4	47226,1	55805,3	69129,03	76413,1
Єдиний податок, сплачений фізичними особами-підприємцями, млн. грн.	24952,7	27626,6	34813,2	32888,2	38004,9	32690,8	59885,0
Частка ЄП, сплаченого ФОПами, у загальній сумі єдиного податку, %	70,7	72,6	75,2	69,6	68,1	47,3	78,4
Єдиний податок, сплачений юрособами, млн. грн.	5044,4	5066,2	6175,4	9844,2	11938,6	4841,2	9025,8
Частка ЄП, сплаченого юридичними особами – платниками 3 групи, у загальній сумі ЄП, %	14,3	13,3	13,3	20,8	21,4	7	11,8
Єдиний податок, сплачений с/г товаровиробниками, млн. грн.	5273,1	5338,1	5293,8	4493,6	5861,7	3128,2	7502,3
Частка ЄП, сплаченого с/г товаровиробниками, у загальній сумі ЄП, %	15	14,1	11,5	9,5	10,5	4,5	9,8

Джерело: складено авторами за даними [13; 14].

Наведені дані засвідчують, що до повномасштабного вторгнення надходження від сільськогосподарських товаровиробників були відносно стабільними та перебували на рівні близько 5,3 млрд грн. Проте їхня частка у загальній сумі єдиного податку неухильно знижувалася – з 15 % у 2019 році до 11,5 % у 2021 році. У 2022 році, унаслідок бойових дій, окупації та втрати частини сільськогосподарських угідь, надходження скоротилися до 4,49 млрд грн, а частка – до 9,5 %. Часткове відновлення спостерігалося у 2023 році (5,86 млрд грн), однак у 2024 році зафіксовано різке падіння до 3,13 млрд грн, а частка аграріїв у структурі єдиного податку зменшилася до 4,5 %. Таким чином, попри загальне зростання надходжень єдиного податку (до 76,4 млрд грн у 2025 році), стимулюючий потенціал цього інструменту саме для аграрного сектору послаблюється. Подібну тенденцію відображає й динаміка кількості фізичних осіб – підприємців у сільському, лісовому та рибному господарстві (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість фізичних осіб-підприємців у сільському, лісовому та рибному господарстві у 2019–2024 рр.

Показник	2019	2020	2021.	2022	2023	2024
Кількість ФОП у сільському, лісовому та рибному господарстві, од.	25211	23916	23050	20437	22071	23156
Частка у загальній кількості ФОП, %	1,6	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4

Джерело: складено авторами за даними [17].

Кількість підприємців у галузі зменшилася з 25,2 тис. у 2019 році до 20,4 тис. у 2022 році, а їх частка у загальній структурі ФОП утримувалася на низькому рівні 1,4-1,6 %. Часткове відновлення до 22,1 тис. у 2023 році не компенсувало попередніх втрат. Додатковим чинником звуження стимулу стали законодавчі зміни, що набули чинності з 5 жовтня 2025 року, відповідно до яких юридичні особи – платники єдиного податку четвертої групи за окремими операціями стають платниками податку на прибуток підприємств за ставкою 18 %, що частково нівелює пільговий характер режиму. Поряд із податковими діють і бюджетні та кредитні стимули. У межах програми «Зроблено в Україні» передбачено компенсацію 25 % вартості вітчизняної сільськогосподарської техніки, надання грантів та підтримку проєктів зі значними інвестиціями; продовжує діяти програма доступних кредитів «5–7–9» [10; 12]. Проте ці інструменти орієнтовані передусім на технічне переоснащення та фінансову доступність, тоді як екологічний вимір у них представлений слабко.

Одним із фінансових стимулів в аграрного секторі України є зосередження на екологічних принципах виробництва. Правовою основою розвитку органічного виробництва в Україні є Закон «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» (№ 2496-VIII), чинний з 2019 року, який визначає засади сертифікації, обігу та маркування органічної продукції [2]. Державна підтримка галузі передбачає компенсацію витрат на сертифікацію органічного виробництва, дотації на гектар угідь, а також здешевлення дозволених засобів захисту рослин і добрив [11]. Ці заходи узгоджуються з європейською стратегією «Від лану до столу», яка передбачає збільшення площ під органічним виробництвом у ЄС з 8 % до 25 % до 2030 року.

Зарубіжний досвід свідчить про ефективність податкових стимулів для підприємств, що впроваджують відновлювані джерела енергії та енергоефективні технології, через знижені ставки й цільові пільги, які

заохочують інвестиції у «зелену» економіку [8; 9]. В Україні ж фіскальні інструменти аграрної політики наразі не диференціюють виробників за критерієм екологічності: ставка єдиного податку четвертої групи однакова незалежно від того, чи є виробництво органічним. Це означає, що чинна система не створює фінансової переваги для екологічного господарювання. Водночас проведене нами дослідження свідчить про необхідність урахування динаміки надходжень єдиного податку як фіскального інструменту, що має тісний зв'язок із макроекономічними процесами та впливає на інвестиційну привабливість країни. Основу дослідження склали дані про надходження єдиного податку та основні макроекономічні показники за період 2019-2025 рр. Основний метод – кореляційно-регресійний аналіз. Такий підхід дозволяє оцінити силу та напрям статистичного зв'язку між змінними, виявити потенційні закономірності та можливі проблеми мультиколінеарності у подальшому регресійному аналізі. Обрані показники відображають ключові чинники розвитку економіки України, зокрема: єдиний податок, млн грн – податкові надходження від спрощеної системи; валовий внутрішній продукт (ВВП) – узагальнений показник економічної активності; індекс інфляції, % – відображає макроекономічну стабільність та купівельну спроможність; індекс інвестиційної привабливості – характеризує довіру інвесторів до національної економіки; середня заробітна плата (за даними ПФУ) – показник добробуту населення та бази оподаткування; імпорт – індикатор зовнішньоекономічної діяльності та інтеграції у світову економіку. Дані для розрахунку представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

Макроекономічні показники для проведенного дослідження за період 2018-2025 рр.

Показники	2018	2019	2020.	2021	2022	2023	2024	2025
Єдиний податок, млн грн	29564,2	35270,2	38031,0	46282,4	47226,1	55805,3	69129,03	76400,0
ВВП (реальний), млн грн	3083409	3675728	3818456	4363582	3865780	5518062	6821088	7801948
Індекс інфляції, %	109,80	104,10	105,00	110,00	126,60	105,10	112,00	108,00
Індекс інвестиційної привабливості	3,09	2,90	2,46	2,78	2,17	2,44	2,49	2,70*
Середня заробітна плата (за даними ПФУ), грн	9205,19	9205,19	10340,35	12993,56	13376,21	14308,46	17486,60	20653,55
Імпорт, млн грн	1914893	1947599	1681526	2286067	2712325	3237014	3702410	4630533

Джерело: складено авторами за даними [13; 14, 15, 16].
*Примітка. Прогнозні значення.

Кореляційний аналіз допомагає виявити, які саме змінні найбільше впливають на динаміку надходжень єдиного податку, та визначити ступінь взаємозалежності між макроекономічними факторами (табл. 4) й надалі можуть стати перспективними важелями серед стимулів розвитку малого та середнього бізнесу аграрного сектору України.

Таблиця 4

Кореляційна матриця

	Єдиний податок	ВВП, млн грн	Індекс інфляції	Індекс інвест. прив.	Середня з/п	Імпорт
Єдиний податок, млн грн	1					
ВВП, млн грн	0,979691	1				
Індекс інфляції, %	0,074272	-0,107195	1			
Індекс інвестиційної привабливості	-0,369983	-0,222017	-0,532518	1		
Середня заробітна плата, грн	0,987604	0,959775	0,144490	-0,338485	1	
Імпорт, млн грн	0,965927	0,953978	0,103086	-0,266974	0,972096	1

Джерело: розраховано авторами за даними [13; 14].

Єдиний податок і ВВП (0,98) мають дуже сильний прямий зв'язок. На практиці це означає, що обсяг надходжень можна прогнозувати на основі прогнозу ВВП: якщо очікується зростання економіки, бюджет може розраховувати на більші надходження від суб'єктів господарювання на спрощеній системі оподаткування. Зв'язку єдиного податок та індекс інфляції (0,07) майже немає. Для прогнозу це корисний висновок: інфляцію можна не закладати як окремий чинник впливу на надходження – вона діє лише опосередковано, через зростання цін і оборотів. Єдиний податок та індекс інвестиційної привабливості (-0,37) мають слабкий зворотний зв'язок. Отже, навіть коли довіра інвесторів падає, надходження не обов'язково знижуються – держава компенсує це фіскалізацією. Тобто цей показник не можна використовувати як

надійний орієнтир для прогнозу надходжень. Єдиний податок і середня зарплата (0,99) мають найсильніший прямий зв'язок. Це найкращий практичний індикатор: динаміка середньої зарплати дозволяє точно оцінювати очікувані надходження, адже разом із доходами людей зростають і обороти малого бізнесу. Єдиний податок та імпорт (0,97) відображають сильний прямий зв'язок. Пожвавлення зовнішньої торгівлі сигналізує про зростання внутрішньої торгівлі, а отже й про збільшення надходжень – це можна використовувати як додатковий орієнтир. ВВП, зарплата та імпорт сильно пов'язані між собою (понад 0,95). Інфляція майже не пов'язана з ВВП (-0,11) і слабко – з іншими показниками. Це означає, що її варто враховувати окремо, адже вона несе свою, незалежну інформацію про цінову ситуацію. Індекс інвестиційної привабливості має зворотний зв'язок з основними показниками (ВВП -0,22; зарплата -0,34; імпорт -0,27). Отже, оцінки інвесторів формуються радше під впливом політичних і воєнних ризиків, ніж реального стану економіки. Єдиний податок найбільш тісно пов'язаний із середньою заробітною платою, ВВП та імпортом, що підтверджує його чутливість до загальної економічної динаміки. Для оцінки впливу макроекономічних показників на обсяги надходжень єдиного податку проведено регресійний аналіз за даними 2019-2025 рр. У модель були включені такі змінні: валовий внутрішній продукт (ВВП), індекс інфляції, індекс інвестиційної привабливості, середня заробітна плата та імпорт. Єдиний податок є залежною змінною. Метою аналізу є визначення напряму та сили впливу макроекономічних факторів на податкові надходження та перевірка адекватності побудованої моделі. Як результат отримуємо рівняння регресії:

Y = –8790,69 + 0,007808·ВВП + 201,279·Індекс інфляції – 4547,558·Індекс інвест. привабливості + 0,915·Середня зарплата – 0,000729·Імпорт

Результати регресійної статистики свідчать про дуже високий рівень відповідності моделі наявним даним. Значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 0,9973$, що означає пояснення понад 99 % варіації єдиного податку обраними макропоказниками. Скоригований коефіцієнт $R^2 = 0,9907$ підтверджує високу адекватність моделі навіть з урахуванням кількості предикторів. Стандартна похибка моделі становить 1589,1 млн грн, що є прийнятним рівнем відносно масштабів податкових надходжень (табл. 5).

Таблиця 5

Результати регресійної статистики

Регресійна статистика	
Множинний R	0,998667
R-квадрат	0,997335
Нормований R-квадрат	0,990673
Стандартна похибка	1589,114
Спостереження	8

Джерело: розраховано авторами за даними [13; 14].

Значення F-критерію (149,70) свідчить про сильний загальний вплив факторів на залежну змінну, а значущість F (0,0066) є меншою за класичний рівень $\alpha = 0,05$. Це означає, що побудована модель у цілому є статистично значущою: сукупність обраних макроекономічних показників достовірно пояснює динаміку надходжень єдиного податку (табл. 6).

Таблиця 6

Дисперсійний аналіз

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1890235163,6	378047032,7	149,70	0,006649
Залишок	2	5050568,67	2525284,34		
Всього	7	1895285732,3			

Джерело: розраховано авторами за даними [13; 14].

Аналіз коефіцієнтів показав, що ВВП (0,0078) має позитивний знак і свідчить, що зростання економіки сприяє збільшенню єдиного податку. Цей предиктор має найбільшу t-статистику (2,52) серед усіх факторів, проте через високу мультиколінеарність і невелику вибірку його коефіцієнт залишається статистично незначущим ($p = 0,128$) (табл.7).

Індекс інфляції (201,28) формально позитивно впливає на податкові надходження, однак p-значення (0,446) вказує на відсутність статистичної значущості. Це пояснюється тим, що інфляційні процеси опосередковано впливають на номінальні доходи та податкову базу. Індекс інвестиційної привабливості (-4547,56) має від'ємний знак, що свідчить про зворотний зв'язок: зниження інвестиційної довіри може супроводжуватися мобілізацією внутрішніх джерел доходів, включно з податковими надходженнями. Проте вплив статистично не підтверджено ($p = 0,238$). Середня заробітна плата (0,915) позитивно корелює з єдиним податком, але коефіцієнт не є значущим ($p = 0,514$). Це можна пояснити тісним зв'язком

зарплати з ВВП, що створює мультиколінеарність. Імпорт (-0,0007) у багатофакторній моделі демонструє слабкий і статистично незначущий ефект (p = 0,825).

Таблиця 7

Коефіцієнти регресії та їх статистична значущість

	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	P-значення	Нижні 95%	Верхні 95%
Y-перетин	-8790,693	27146,583	-0,3238	0,77680	-125593,01	108011,63
ВВП	0,007808	0,003097	2,5217	0,12780	-0,005516	0,021132
Індекс інфляції, %	201,279	213,724	0,9418	0,44572	-718,300	1120,858
Індекс інвест. привабливості	-4547,558	2730,000	-1,6658	0,23768	-16293,80	7198,68
Середня заробітна плата	0,915039	1,162160	0,7874	0,51356	-4,0853	5,9154
Імпорт	-0,000729	0,002900	-0,2514	0,82496	-0,013206	0,011748

Джерело: розраховано авторами за даними [13; 14].

Попри сильну парну кореляцію з єдиним податком, у присутності ВВП та зарплати його самостійний внесок нівелюється через мультиколінеарність. Проведений регресійний аналіз підтвердив, що обсяги єдиного податку в Україні мають тісний зв'язок із макроекономічними процесами. Загальна модель є високоефективною у відтворенні фактичних даних ($R^2 > 0,99$) і статистично значущою в цілому (значущість $F < 0,05$). Отже, результати аналізу дозволяють зробити висновок, що єдиний податок формується під впливом загальної економічної динаміки, а регресійний аналіз підтверджує доцільність розгляду єдиного податку як похідної від загальних макроекономічних тенденцій, а не ізольованого індикатора. Аналіз підкреслює необхідність подальшого застосування спрощеної системи оподаткування та, зокрема, єдиного податку як фінансового стимулу для аграрного сектору. Водночас, з огляду на викладене, доцільним є запровадження екологічної диференціації фінансових стимулів, зокрема: знижених коефіцієнтів нормативної грошової оцінки або пільгових ставок єдиного податку для сертифікованих органічних виробників; податкових канікул на період конверсії господарства до органічного статусу; цільових грантів і часткової компенсації витрат на сертифікацію та екологічно безпечні ресурси; ув'язки бюджетних дотацій з підтвердженим дотриманням екологічних стандартів [4; 7]. Такий підхід узгоджує фіскальну та екологічну політику й перетворює фінансові стимули на дієвий інструмент сталого розвитку аграрного сектору.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє узагальнити такі результати. По-перше, фінансові стимули розвитку малого та середнього бізнесу в аграрному секторі України охоплюють податкові, бюджетні, кредитні та грантові інструменти, серед яких ключовим фіскальним механізмом для сільськогосподарських товаровиробників є єдиний податок четвертої групи. По-друге, аналіз офіційних даних засвідчив послаблення стимулюючого потенціалу цього інструменту: частка аграріїв у структурі надходжень єдиного податку знизилася з 15 % у 2019 році до 9,8 % у 2025 році, що поглиблюється законодавчими змінами 2025 року. По-третє, фінансове стимулювання екологічного виробництва в Україні має фрагментарний характер і не інтегроване у податкову політику, тоді як зарубіжний досвід демонструє результативність екологічно орієнтованих фіскальних пільг. Обґрунтовано напрями вдосконалення – екологічну диференціацію фіскальних інструментів, поєднання податкових і бюджетних механізмів, цифровізацію адміністрування та орієнтацію аграрної політики на цілі сталого розвитку. За результатами кореляційно-регресійного аналізу були визначені перспективні фактори-стимули розвитку малого та середнього бізнесу, на які варто сконцентрувати увагу для аграрного сектору України. Тобто подальшу увагу слід приділити факторам впливу, серед них: реальний ВВП, заробітна плата, індекс інвестиційної привабливості, індекс інфляції, імпорт. Перспективою подальших досліджень є кількісна оцінка бюджетного та екологічного ефекту від запровадження екологічно диференційованих фінансових стимулів.

Література:

1. Податковий кодекс України: *Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (2026, травень, 25).

Podatkovyi kodeks Ukrainy: *Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI [*Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine of December 2, 2010 No. 2755-VI]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (2026, May, 25). [in Ukrainian].

2. *Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції*: Закон України від 10.07.2018 № 2496-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>. (2026, травень, 25).

Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do orhanichnoho vyrobnytstva, obihu ta markuvannia orhanichnoi produktsii: Zakon Ukrainy vid 10.07.2018 № 2496-VIII [On the basic principles and requirements for organic production, circulation and labelling of organic products: Law of Ukraine of July 10, 2018 No. 2496-VIII]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>. (2026, May, 25). [in Ukrainian].

3. Barbosa, M. W. (2024). Government support mechanisms for sustainable agriculture: a systematic literature review and future research agenda. *Sustainability*, 16(5), 2185. https://doi.org/10.3390/su16052185.

4. Дубовик, О. Ю. (2025). Сучасні форми функціонування спеціальних податкових режимів в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*, 2 (327), 25–32. DOI: https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-2-327-25-32

Dubovyk, O. Yu. (2025). Suchasni formy funktsionuvannia spetsialnykh podatkovykh rezhymiv v Ukraini [Modern forms of functioning of special tax regimes in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu* [Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University], 2(327), 25–32. https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-2-327-25-32 [in Ukrainian].

5. Рудик, Н. В. (2020). Спрощена система оподаткування: зберегти малий бізнес в умовах локдауну в Україні. *Бізнес Інформ*, 11, 361–370. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-361-370

Rudyk, N. V. (2020). Sproshchena systema opodatkuvannia: zberehty malyi biznes v umovakh lokdaunu v Ukraini [The simplified taxation system: preserving small business under lockdown in Ukraine]. *Biznes Inform*, 11, 361–370. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-361-370 [in Ukrainian].

6. Сідляр, В. В., Іванова, А. М. 92025). Фіскальна значимість спрощеної системи оподаткування в Україні. *Економіка та суспільство*, 73. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-79

Sidliar, V. V., Ivanova, A. M. (2025). Fiskalna znachymist sproshchenoi systemy opodatkuvannia v Ukraini [Fiscal significance of the simplified taxation system in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and society], 73. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-79 [in Ukrainian].

7. Добрунік, Т. (2024). Спрощена система оподаткування: фіскальна значимість та пріоритети розвитку. *Економіка та суспільство*, 60. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-10

Dobrunik, T. (2024). Sproshchena systema opodatkuvannia: fiskalna znachymist ta priorytety rozvytku [The simplified taxation system: fiscal significance and development priorities]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and society], 60. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-10 [in Ukrainian].

8. Андрущенко, В. Л., Тучак, Т. В. *Податкові системи зарубіжних країн*: підручник. Ірпінь : Університетська книга, 2021. 210 с.

Andrushchenko, V. L., Tuchak, T. V. (2021). *Podatkovi systemy zarubizhnykh krain* [Tax systems of foreign countries]. Irpin: Universytetska knyha. [in Ukrainian].

9. Мірошниченко, О., Щигорєва, В. (2023). Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 4. DOI: https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-435-447

Miroshnychenko, O., Shchyhorieva, V. (2023). Systema opodatkuvannia maloho biznesu: dosvid Polshchi [The small business taxation system: the experience of Poland]. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 4. https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-435-447 [in Ukrainian].

10. *Національна стратегія доходів до 2030 року* / Міністерство фінансів України. <https://www.mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf>. (2026, травень, 25).

Natsionalna stratehiia dokhodiv do 2030 roku [National Revenue Strategy until 2030]. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine]. <https://www.mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf>. (2026, May, 25). [in Ukrainian].

11. *Уряд удосконалив правила здійснення органічного виробництва в Україні.* Міністерство економіки України. <https://me.gov.ua>. (2026, травень, 25).

Uriad udoskonalyv pravyla zdiisnennia orhanichnoho vyrobnytstva v Ukraini [The Government has improved the rules for organic production in Ukraine]. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy [Ministry of Economy of Ukraine]. <https://me.gov.ua>. (2026, May, 25). [in Ukrainian].

12. *Державна підтримка аграріїв у 2025 році* / Аграрно-політичний діалог (APD). <https://www.apd-ukraine.de>. (2026, травень, 25).

Derzhavna pidtrymka ahrariiv u 2025 rotsi [State support for farmers in 2025]. Ahrarno-politychnyi dialoh (APD) [Agricultural Policy Dialogue]. <https://www.apd-ukraine.de>. (2026, May, 25). [in Ukrainian].

13. OpenBudget. *Державний веб-портал бюджету для громадян*. <https://openbudget.gov.ua>. (2026, травень, 25).

OpenBudget. *Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian* [State web portal of the budget for citizens]. <https://openbudget.gov.ua>. (2026, May, 26) [in Ukrainian].

14. *Державна казначейська служба України*. <http://www.treasury.gov.ua>. (2026, травень, 26).

Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy [State Treasury Service of Ukraine]. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy [Official website of the State Treasury Service of Ukraine]. <http://www.treasury.gov.ua>. (2026, May, 26) [in Ukrainian].

15. Головань, М. (2024). В Україні покращився інвестиційний клімат – індекс ЄБА. LIGA.net. <https://finance.liga.net/ua/ekonomika/news/v-ukraini-pokrashchyvsia-investytsiinyi-klimat-indeks-yeba>. (2026, травень, 26).

Holovan, M. (2024). V Ukraini pokrashchyvsia investytsiinyi klimat – indeks YeBA [Investment climate has improved in Ukraine – EBA index]. LIGA.net. <https://finance.liga.net/ua/ekonomika/news/v-ukraini-pokrashchyvsia-investytsiinyi-klimat-indeks-yeba>. (2026, May, 26) [in Ukrainian].

16. UkraineInvest. (2024). Інвестиційний клімат в Україні покращується: 70% опитаних компаній інвестуватимуть в Україну попри війну. ***UkraineInvest.*** <https://ukraineinvest.gov.ua/news/investyczijnyj-klimat-v-ukrayini-pokrashhuyetsya-70-opytanyh-kompanij-investuvatymut-v-ukrayinu-popry-vijnu/>.(2026, травень, 26).

UkraineInvest. (2024). Investytsiinyi klimat v Ukraini pokrashchuietsia: 70% opytanykh kompanii investuvatymut v Ukrainu popry viinu [Investment climate in Ukraine is improving: 70% of surveyed companies will invest in Ukraine despite the war]. ***UkraineInvest***. <https://ukraineinvest.gov.ua/news/investyczijnyj-klimat-v-ukrayini-pokrashhuyetsya-70-opytanyh-kompanij-investuvatymut-v-ukrayinu-popry-vijnu/>. (2026, May, 26) [in Ukrainian].

17. Головне управління статистики у м. Києві. *Офіційний сайт Головного управління статистики у м. Києві*. <http://www.kyiv.ukrstat.gov.ua/index.php3>. (2026, травень, 26).

Holovne upravlinnia statystyky u m. Kyievi. *Ofitsiinyi sait Holovnoho upravlinnia statystyky u m. Kyievi* [Official website of the Main Department of Statistics in Kyiv]. < http://www.kyiv.ukrstat.gov.ua/index.php3>. (2026, May, 26) [in Ukrainian].

18. Швабій, К. І., Пилипів, В. В. (2025). Тенденції розвитку спрощеної системи оподаткування в Україні. *Світ фінансів*, 2(83), 39–55. DOI: 10.35774/SF2025.02.039.

Shvabii, K. I., & Pylypiv, V. V. (2025). Tendentsii rozvytku sproshchenoi systemy opodatkuvannia v Ukraini [Development trends of the preferential tax system in Ukraine]. *Svit finansiv* [World of finance], 2(83), 39–55. https://doi.org/10.35774/SF2025.02.039 [in Ukrainian].

19. Neyter, R., & Nivievskyi, O. (2023). Effect of subsidies on farms' exit decision. *Agribusiness*, 39, 941–959. https://doi.org/10.1002/agr.21808